

*Η Κοκκινιά και η Ξηρόβρυση Κιλκίς
στη δίνη του εμφυλίου πολέμου*

Κιλκίς, Νοέμβριος 1946

Επιμέλεια: Ανδρέας Αθανασιάδης

-

[1]

[1]

**«[...] Γυναίκες και παιδιά είνε στρατιώται και εκτελεσταί
εξ ίσου άγριοι και θηριώδεις με τους χειροτέρους
ενηλίκους. Ο ελληνικός στρατός πρέπει να το έχει υπ' όψει
του»**

εφ. «Εστία», 9/7/1946-σχόλιο για τα γεγονότα της Ποντοκερασιάς¹

**«Πέντε χιλιόμετρα έξω από το Κιλκίς υπάρχει-δηλαδή
υπήρχε ως προχτές- ένα μικρό προσφυγικό χωριό. Λέγεται
Ξηρόβρυση. Οι κάτοικοί του ήταν, από τότε που
εγκαταστάθηκαν στον τόπο, βενιζελικοί και τα τελευταία
χρόνια έγιναν δημοκρατικοί. Είχαν στον καιρό της άλλης
κατοχής κρατήσει ψηλά το όνομα του Έλληνα, γράφει μια
εφημερίδα της Θεσσαλονίκης. Άντρες, γυναίκες και
παιδιά είχαν δοθεί στον εθνικόν αγώνα. Από τις αρχές του
κράτους (του ίδιου του μεταδεκεμβριανού κράτους) δεν
καταδιωκόταν κανείς τους για κανένα λόγο.Σ' αυτό το
χωριό έπεσε προχτές σαν πανούκλα η μοναρχική
συμμορία του Λαζίκ και του Μουτουβάκη.[...]»²**

**«Οι κάτοικοι του ανωτέρω χωριού[Ξηρόβρυση] είναι
άπαντες κομμουνισταί οι πλείστοι των οποίων μετέχοντες
συμμοριών εν δράσει, υπέστησαν μερικήν καταστροφήν
από εξαγριωθέντας εθνικόφρονας κατοίκους των
γειτονικών χωριών, λόγω των πολλών εγκλημάτων άτινα
διέπραξαν οι συμμορίται και οι κομμουνισταί».³**

¹ Αναφέρεται σε πρωτοσέλιδο ευρύ άρθρο του Κ. Καραγιώργη, με τίτλο «Ξηρόβρυση», που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Ριζοσπάστης» στις 26/11/1946

² Ό.π.

³ εφ. «Ελευθερία» 20/3/1947, σελ.2

Μετά τη Βάρκιζα και τον επακόλουθο αφοπλισμό του ΕΛΑΣ, ένα τρομοκρατικό κλίμα σαρώνει την Ελλάδα και ιδίως την επαρχία. Φορείς της, άτακτες ομάδες φανατικών βασιλοφρόνων, που συμμετείχαν σε δράση κατά των μελών και υποστηρικτών του ΕΑΜ και γενικότερα εναντίον δημοκρατικών πολιτών. Παράλληλη υπήρξε και η δράση αριστερών ομάδων, κυρίως στη Μακεδονία. Όμως η ανοχή, η προστασία και η ενθάρρυνση των δεξιών παρακρατικών από τη Χωροφυλακή και τη νεοσύστατη Εθνοφυλακή, η σύμπραξη δηλαδή των κρατικών αρχών με τη τρομοκρατική αυτή δράση, οδήγησε, κατά τα έτη 1945 κι έως τουλάχιστον το δημοψήφισμα του 1946, σε ένα «μονομερή εμφύλιο της μοναρχικής Δεξιάς εναντίον των ανυπεράσπιστων αντιπάλων της-ουσιαστικά κάθε πολιτικής απόχρωσης».⁴

Όταν, μετά το Μάρτιο του 1946, ήρθε στην εξουσία το Λαϊκό Κόμμα, η νέα ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων θα αναγνωρίσει επισήμως πλέον τις ένοπλες παραστρατιωτικές εθνικιστικές ομάδες που αυτοοργανώθηκαν και δρούσαν στην επαρχία από ένα χρόνο πριν⁵. Ξανάρχισε η μαζική ποινική δίωξη των αριστερών και η τρομοκρατία φούντωσε. Η δράση του παρακράτους, ιδίως στην ύπαιθρο, έγινε αιματηρότερη και ο

---

⁴ ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, στο συλλογικό, *Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1940-1950*, ό.π., σελ. 309

⁵ Σύμφωνα με το ιδρυτικό μέλος του ΙΔΕΑ και συγγραφέα της ιστορίας του, αντιστράτηγου Καραγιάννη Γεωργίου: «Δυστυχώς αι προ του Λαϊκού κόμματος Κυβερνήσεις έβλεπον τας ομάδας ταύτας ως συμμορίας της δεξιάς και ουχί ως υγιείς του Έθνους δυνάμεις και τας καταπολέμουν, η δε Κυβέρνησις του Λαϊκού κόμματος ανεγνώρισε μεν την αξίαν των, αλλά μη διαθέτουσα ελευθερίαν ενεργείας ελλείψει υλικών μέσων, δεν κατώρθωσε να τας αξιοποιήση ευθύς εξ αρχής». (ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, *1940-1952, ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ –ΕΠΗ ΚΑΙ ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ, ΕΝΑ-ΙΔΕΑ, Χ.Ε., Χ.Τ.Ε., Χ.Η.Ε.*, σελ. 241)

υπουργός Δημοσίας Τάξης Σπύρος Θεοτόκης την απέδιδε στην «μετεκλογικήν μέθην της νίκης»⁶.

Την εποχή εκείνη το ΓΕΣ κατέτασσε , τις οργανώσεις Μιχάλαγα, τον Κολλάρα και άλλες, ως «συνεργασθείσες μετά των γερμανικών αρχών⁷». Τα μέλη όμως αυτών των οργανώσεων είχαν ήδη ενταχθεί στη «μηχανή» της νέας διακυβέρνησης.

Ο Υπουργός Εθνικής αμύνης Μαυρομιχάλης θα δει την αναγκαιότητα της δημιουργίας «ισχυρών Εθνικών ομάδων εις την ύπαιθρον» και θα καταβάλει απεγνωσμένες προσπάθειες για να εξασφαλίσει τον αναγκαιούντα οπλισμό, αλλά θα συναντήσει την αντίδραση της Βρετανικής Αποστολής. Παρά τη βρετανική αντίδραση τα όπλα θα βρεθούν από περισσευούμενο οπλισμό των στρατιωτικών αποθηκών, από το οπλισμό που συγκεντρώθηκε κατά τις έρευνες οπλισμού

⁶ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ΣΟΛΩΝ, *ΤΑ ΦΟΒΕΡΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ- Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1946-1949 (ΤΟΜΟΣ Α')*, ό.π., σελ. 89

⁷ «ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ-ΥΠ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙ.

Υπόθεσις: Ελληνικαί Οργανώσεις συνεργασθείσαι μετά των γερμανικών Αρχών.

Προς το Υπουργείον Οικονομικών ΓΔΔΑ

Λαμβάνω την τιμήν, εις απάντησιν του υπ' αριθμ. 225643,8.10.45 εγγράφου υμών, να επαναφέρω την δια τούτου διαβιβασθείσαν υπ' αριθμ. 1830/11.9.45 αναφοράν του Δήμου καλαμαριάς και να γνωρίσω ότι η οργάνωσις Δάγκουλα Αντωνίου, ήτις κατά το διάστημα της Κατοχής έδρασεν εγκληματικώς εις βάρος του ελληνικού στοιχείου, δεν συνεκροτήθη δυνάμει διαταγής της τότε ελληνικής Κυβερνήσεως Κατοχής, αλλά τη υποδείξει και εγκρίσει των γερμανικών Αρχών, ήτο δε εξάρτημα του γερμανικού στρατού, τας διαταγάς του οποίου εξετέλη. Τα όργανα ταύτης εμισθοδοτούντο και ετροφοδοτούντο υπό των γερμανικών αρχών.

Εις την αυτήν κατηγορίαν υπάγονται και αι οργανώσεις Πούλου (συνταγματάρχου) , Βήχου, Κισαμπατζάκ, Αριστείδου Παπαδόπουλου, Μιχάλαγα, Κολλάρα και Σιαπέρδα.

Αθήναι τη 4.4.1946

Ν. Δημοτάκης

Αντ/χης Πεζικού»

(παρατίθεται σε: ΘΕΟΔΟΣΙΑΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ(ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ), Η ΠΙΝΔΟΣ ΟΜΙΛΕΙ ,ό.π., σελ. 484-485)

του ΕΛΑΣ στην ύπαιθρο, από τον παραδοθέντα οπλισμό του ΕΛΑΣ μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας, από αγορά οπλισμού από βρετανικές αποθήκες, αλλά και από αγορά ατομικού οπλισμού από τα μέλη των παραπάνω ομάδων⁸.

Έτσι η κυβέρνηση Τσαλδάρη αποφασίζει τη δημιουργία έμμισθων παρακρατικών συμμοριών, διοικούμενων από αξιωματικούς με πολιτικά κι επιφορτισμένων με την εξολόθρευση των νόμιμων στελεχών της Αριστεράς σε όλη την Κεντρική και Βόρειο Ελλάδα. Σύμφωνα με τον Πολυμέρη Βόγλη: *«Οι παραστρατιωτικές ομάδες είχαν τοπικό χαρακτήρα, δηλαδή στρατολογούσαν τοπικά μέσα από συγγενικά δίκτυα σε επίπεδο χωριού ή γειτονικών χωριών, είχαν τοπική δράση και ο αρχηγός τους ασκούσε σημαντική εξουσία σε τοπικό επίπεδο στηριγμένος στη δύναμη των όπλων»*⁹. Στη Δυτική Μακεδονία, μετά τις εκλογές του 1946, οι οργανώσεις Χ και ΕΔΕΣ επεξεργάζονται καταλόγους «αξιόπιστων εθνικιστών», οι οποίοι στη συνέχεια θα οπλίζονταν και θα επιχειρούσαν κατά των αριστερών. Στη Φλώρινα θα δημιουργηθούν δεκατρείς ομάδες των δεκαπέντε ατόμων η κάθε μια με την καθοδήγηση μιας δεξιάς οργάνωσης με την επωνυμία «Εθνικός Μακεδονικός Αγών», ενώ άλλες δύο ομάδες βρίσκονταν στο στάδιο της εκπαίδευσης και αναμένονταν να είναι έτοιμες μέσα στο Μάιο¹⁰.

⁸ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, *1940-1952, ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ*, ό.π., σελ. 240

⁹ ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ ΒΟΓΛΗΣ, *Η ΒΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ: ΕΛΛΑΔΑ, 1941-1949*, ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, (ΜΥΤΙΛΗΝΗ, 8-11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2007

¹⁰ Στις 18 και 19 Μαΐου θα γίνουν συναντήσεις της τοπικής ηγεσίας Χ, όπου θα αποφασιστεί η οργάνωση ειδικών ομάδων για την εκτέλεση αριστερών και παρακολούθησης των μελών του Γραφείου Μακεδονίας του ΚΚΕ. (Εμπιστευτική έκθεση Α-68738, από 22^α Μαΐου 1946 (War Department, Strategic Services Unit, RG319, φ. 1833, αρ. 273363, & ΕΕ Α-68739, από 27^η Μαΐου 1946 (War Department, Strategic Services Unit, RG319, φ. 1831, αρ. 273362, αναφέρονται σε : ΜΑΡΚΕΤΟΣ ΣΠΥΡΟΣ, *Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΚΡΑ ΔΕΞΙΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1940*, στο συλλογικό: , *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ . ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ-ΕΜΦΥΛΙΟΣ-*

Στις 29/6/1946, στην Αθήνα, οριστικοποιείται ο σχηματισμός του παρακρατικού επιτελείου «Μακεδονικών Κομιτάτο»: «[...]Το Κομιτάτον απηρτίσθη εκ των δύο στρατηγών Σπηλιωτοπούλου και Βεντήρη, του κ. Μαρκεζίνη, του Βουλευτού Καβάλλας Ν. Γρηγοριάδη, των τριών διευθυντών εφημερίδων Αχ. Κύρου, Καλαποθάκη και Βοβολίνη υπό την προεδρίαν του Υπουργού των ενόπλων δυνάμεων. Αμέσως ήρχισεν υπό του Γεν. Επιτελείου η αποστολή όπλων εις την ύπαιθρον. Εντός διημέρου απεστάλησαν 600 εις Θεσσαλονίκην, 750 εις Δ. Μακεδονίαν και 200 εις Στερεάν, ίνα διανεμηθούν εις τους εθνικόφρονας. Ο ψυχολογικός αντίκτυπος θα είναι μεγάλος, όταν οι αγρόται δουν ότι κάποιος τους φροντίζει. Η όλη οργάνωσις θα διευθύνεται εξ Αθηνών, τας δε αποφάσεις θα εκτελή το Γεν. Επιτελείον μέσω γραφείου ειδικού όπερ ιδρύθη αμέσως και θα διατελή υπό την άμεσον επίβλεψιν του υπαρχηγού ταξιάρχου Πεντζοπούλου. Ετοιμάσθησαν 5 σύνδεσμοι αξιωματικοί οίτινες θα αναλάβουν την επιθεώρησιν ανά μιας περιφερείας έκαστος εις όσας δηλαδή διηρέθη η Β. Ελλάς δια τον συντονισμόν των ενεργειών και την παρακολούθησιν.

Ωργανώθη ειδική υπηρεσία πληροφοριών, καθ' όσον η Κυβέρνησις στερείται πλήρως τοιαύτης, η δε της Χωροφυλακής είναι γελοία και ασυντόνιστος διότι λειτουργεί χωριστά κατά νομούς.

Εις τους επί κεφαλής αξιωματικούς εδόθη η εντολή να εξαφανίζουν τους αρχηγούς των κομμουνιστών, ώστε να μη φαίνεται η δολοφονία, δια να πιστεύεται τάχα ότι διέφυγον ούτοι προς τον Τίτο. Να μη κτυπούν τους δευτερεύοντας παράγοντας, αλλά να φονεύουν τους πρωτεύοντας μόνον και να αποφεύγουν τους ξυλοδαρμούς.[...]

Χωρίς τα απάνθρωπα ίσως πλην απαραίτητα αυτά μέτρα φρονούμεν ότι εκινδύνευε μετά την παράλυσιν της Χωροφυλακής και των αγροτών να επέλθη η κόπωση του στρατού, του ματαίως κυνηγούντος αντίπαλον – φάντασμα. Εκ της κοπώσεως δε ταύτης θα επωφελείτο το ΚΚΕ δια των σειρήνων της ΕΠΟΝ και της εντέχνου προπαγάνδας προς τους στρατιώτας¹¹. Δεν πρέπει να λησμονώμεν ότι το μικρόβιον του κομμουνισμού έχει ήδη εισχωρήσει και εις τον στρατόν, του ποσοστού των κομμουνιστών εκ των στρατευθέντων θεωρουμένου εις 20%, των δε δύο νεωτέρων ηλικιών των τελευταίως κληθεισών εις 35%. Εάν δεν αντιδράσωμεν βιαίως και σπάσει και ο στρατός, τι άλλο απομένει εις το Κράτος; Τίποτε, το χάος»¹².

Η εφημερίδα «Ελευθερία»-29/8/1946- πρόσφερε στους αναγνώστες της ένα σύντομο απολογισμό της τρομοκρατίας: «Μόλις 143 μέρες έχουν περάσει από την άνοδο της διορισμένης

¹¹ Ο Καραγιάννης Γεώργιος-αξιωματικός του ΙΔΕΑ- επισημαίνει : «Είναι γεγονός ότι κατά τα αρχικά στάδια της αναπτύξεως των Εθνικών ομάδων, πολλάι τούτων εξετράπησαν εις αντεκδικήσεις και εις τινες περιπτώσεις και λαφυραγωγίας ακόμη, το κακόν όμως τούτο περιεστάλη συν τω χρόνω, ότε αι ομάδες αύται ετέθησαν υπό τον έλεγχον του Στρατού». Και συμπληρώνει: «Δια την πειθάρχησιν των ομάδων τούτων, αι οποίαι ως προελέχθη κατά τα αρχικά στάδια της συγκροτήσεως των έδρων εν παρανομία, απεφασίσθη όπως επί κεφαλής τούτων τεθώσιν μόνιμοι Αξ/κοί ή Υπαξ/κοί εγνωσμένου ήθους κι ικανοτήτων. Εκ του γραφείου υπουργού Εθν. Αμύνης ανεχώρησαν δια την ανάπτυξιν Εθνικών ομάδων αι αείμνηστοι Λοχαγοί Κατσαρέας Π. εις Λακωνίαν και Δεδούσης Δ. εις Δωρίδα. Ωσαύτως υπό του Ταγ/ρχου Μπούρου Κων., Υπολ/γού Χονδρού, επιλοχίου Μπραντίτσα Δημ. και άλλων μονίμων Αξ/κών ή οπλαρχηγών ονομασθέντων Αξ/κών, ανεπτύχθησαν πειθαρχημένοι ομάδες εις Ρούμελην, Μακεδονίαν και Πελοπόννησον δημιουργήσασαι το αντίπαλον κατά του κομμουνισμού δέος».

(ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, 1940-1952, ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ό.π., σελ. 241)

¹² Πληροφορίες από «Σημείωμα επί της Δημοσίας Τάξεως» που έστειλε στις 7 Ιουλίου 1946 στο βασιλιά Γεώργιο ο βουλευτής Χρήστος Ζαλοκώστας, επιτελικό στέλεχος της αντιστασιακής δεξιάς καθ' όλη τη δεκαετία του '40, ΙΟΣ Κ.Ε., ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΓΙΑ ΤΗ «ΛΕΥΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ» ΤΟΥ 1946 -Ο «ΣΤΡΑΤΟΣ - ΦΑΝΤΑΣΜΑ» ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΟΦΡΟΣΥΝΗΣ, ΚΕ, 17/5/2009,

<http://www.iospress.gr/ios2009/ios20090517.htm>

από τους Βρετανούς κυβέρνησης στην εξουσία , και τα αποτελέσματα της δράσης του στρατού , της χωροφυλακής και των «εθνικοφρόνων» συμμοριών είναι ζηλευτά : 579 δολοφονίες , 40 εκτελέσεις , 415 σοβαροί τραυματισμοί , 1644 βάρβαροι βασανισμοί , 39 εξαφανίσεις , 1266 εκτοπισμοί , 3942 φυλακίσεις. Επίσης έχουν καταστραφεί οι περιουσίες 48 πολιτών και έχουν καεί 86 σπίτια . Σε όλα αυτά πρέπει να προσθέσουμε ότι στην περιοχή της Λάρισας οι άνδρες του Σούρλα έχουν δολοφονήσει 105 άτομα , υπάρχει ένας αριθμός θυμάτων από βολές πυροβολικού , αεροπλάνων και αρμάτων μάχης κατά τις επιχειρήσεις «σκούπα» , περίπου δέκα άτομα έχουν δολοφονηθεί από "αγνώστους" , που δεν είναι άλλοι από τους μοναρχοφασίστες, πολλά σπίτια έχουν πυρποληθεί από στρατιωτικές μονάδες και γυναίκες έχουν βιασθεί»¹³.

Ήδη από το καλοκαίρι του 1946 είχε γίνει αντιληπτό στην κυβέρνηση ότι η Χωροφυλακή δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει τους αντάρτες. Ο στρατός θα αναλάβει το έργο της καταδίωξης των ανταρτών και της εσωτερικής ασφάλειας της χώρας από τη Χωροφυλακή στις 15 Σεπτεμβρίου 1946. Οι παραστρατιωτικές ομάδες δεν θα διαλυθούν αλλά θα εξελιχθούν σε ΜΑΥ και ΜΑΔ¹⁴. Από τον Οκτώβριο του 1946 συγκροτούνται λοιπόν οι λεγόμενες Μονάδες Ασφάλειας Υπαίθρου (ΜΑΥ¹⁵) και οι Μονάδες Αποσπασμάτων Διώξεως

¹³ CHANDLER GEOFFREY,ό.π., σελ. 219

¹⁴ Οι ΜΑΥ και ΜΑΔ «... θα δράσουν είτε από κοινού με το στρατό είτε ανεξάρτητα μέχρι τον Ιούλιο του 1947, οπότε και θα διαλυθούν για να δημιουργηθούν τα Τάγματα Εθνοφρουράς τα οποία τελούσαν υπό στρατιωτική διοίκηση». Βόγλης Πολυμέρης, «Η βία του πολέμου: Ελλάδα, 1941-1949», Διεθνές Συνέδριο, Πανεπιστημίου Αιγαίου, (Μυτιλήνη, 8-11 Νοεμβρίου 2007)

¹⁵ « Οι ΜΑΥ είναι ένοπλοι χωρικοί , οι οποίοι αμύνονται της ασφαλείας του χωρίου των. Δεν είναι στρατιωτικός σχηματισμός και η μαχητική των αξία υπήρξε μικρά, διότι η οργάνωσίς των ήτο πρόχειρος, χωρίς στέγη επί κεφαλής και άνευ πειθαρχίας και ενότητας. Κυρίως δεν ήσαν συνειθισμένοι να πειθαρχούν εις το πεδίο της μάχης.

(ΜΑΔ¹⁶). Οι πρώτες προορίζονταν για στατικές αποστολές φύλαξης των χωριών και των αγροτικών εργασιών τους, οι δε δεύτερες για τη συμμετοχή, μαζί με τη Χωροφυλακή και τις μονάδες του στρατού, στην καταδίωξη και καταστροφή των ανταρτικών ομάδων. Οι Μάυδες γνώριζαν όχι μόνο την περιοχή, αλλά και την κοινωνία στη μικρή της διάσταση. Ήταν δύσκολο λοιπόν να κρυφτεί κανείς από αυτούς και να τους αποφύγει¹⁷.

Ήδη στα μέσα Νοεμβρίου υπάρχει μια πίεση στα χωριά του Κιλκίς από τους αριστερούς αντάρτες. Στις 15 Νοεμβρίου, αντάρτες θα επιτεθούν κατά του σταθμού χωροφυλακής Μεταλλικού Κιλκίς, του οποίου οι άνδρες απουσίαζαν. Οι αντάρτες θα αναχωρήσουν αφού καταστρέψουν το σταθμό¹⁸. Στις 16 Νοεμβρίου αριστεροί αντάρτες θα επιτεθούν κατά του σιδηροδρομικού σταθμού Μεταλλικού Κιλκίς. Οι αντάρτες θα

Ο εξοπλισμός των κατ' αρχήν απετελείτο από ατομικά όπλα και αυτόματα, είτε χορηγούμενα υπό της υπηρεσίας, είτε αγοραζόμενα εκ του λαθρεμπορίου τη πρωτοβουλία των κατοίκων.

Δεν παρατηρήθη εκ μέρους των κατοίκων συνολική προθυμία εξαπλώσεως της οργανώσεως ταύτης εκ φόβου μήπως τιμωρηθούν υπό των ενόπλων συμμοριτών, δι ο και εχρησιμοποίησαν πολιτικά μέσα, δια να απαλλαγούν. Τελικώς παρατηρήθη ότι με όσην απροθυμίαν εδέχθησαν τα όπλα, με τόσην ευκολίαν και τα παρέδιδον εις τους αντάρτας εις την πρώτην προσβολήν των. Λόγω της τοιαύτης διαγωγής των απετέλεσαν την καλύτεραν και ασφαλέστεραν πηγήν εξοπλισμού των συμμοριακών ομάδων».

(ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, *Ο ΑΝΤΙΣΥΜΜΟΡΙΑΚΟΣ ΑΓΩΝ 1945-1949*, Χ.Ε., ΑΘΗΝΑ, 1956, σελ. 101)

¹⁶ «Στη Μακεδονία τα μέλη των ΜΑΔ ήταν Πόντιοι τουρκόφωνοι πρόσφυγες που συνέχιζαν την αντιαμική παράδοση που είχαν δημιουργήσει από τον καιρό της Κατοχής.

(ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1946-1949* (ΤΟΜΟΣ Ι), ό.π., σελ. 230)

¹⁷ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1946-1949* (ΤΟΜ.Ι) ό.π., σελ. 228 & 229

¹⁸ εφ. «Εμπρός», 17/11/1946, σελ. 6

κόψουν τηλεγραφικούς στύλους και καλώδια¹⁹. Στις 17 Νοεμβρίου –σύμφωνα με το «Ριζοσπάστη»- «20 αντάρτες μπήκαν στο χωριό Αντιγόνια [Κιλκίς], έκαψαν 14 σπίτια μοναρχικών και σκότωσαν το Γ. Δελαγρανίδη»²⁰.

Η Κοκκινιά είναι το χωριό του ηγέτη της αριστερής πτέρυγας του Αγροτικού Κόμματος Ελλάδας και στελέχους του ΕΑΜ, Κώστα Γαβριηλίδη. Οι κάτοικοι του χωριού αυτού καθώς «η καταγωγή τους ήταν από τον Καύκασο της Ρωσίας» δάκρυζαν «καθώς μάθαιναν τις νίκες του Κόκκινου Στρατού»²¹. Στην Κατοχή η Κοκκινιά συμμετείχε μαζικά στο ΕΑΜ/ΕΛΑΣ, γι αυτό και το χωριό αυτό των Καυκασίων αποτέλεσε στόχο των Παοτζήδων. Ιδιαίτερα δε κυνηγήθηκε η οικογένεια του Γαβριηλίδη. Τον Απρίλιο του 1944 οι Παοτζήδες του Λαζίκ θα κλειδώσουν τη γυναίκα του Γαβριηλίδη και τον μικρό γιό τους στο σπίτι τους και θα βάλουν φωτιά. Σύσσωμο το χωριό θα επέμβει στον Λαζίκ. Η κόρη του Κώστα Γαβριηλίδη, η Νίτσα, σημειώνει: «Τη μάνα μας τη σεβόντουσαν ακόμα και οι αντιδραστικοί του χωριού μας. Επενέβη ο Παπάς. Φώναξαν μια κουμπάρα μας, που ήξερε τούρκικα, τη νονά Αρτεμισία, και με τη μεσολάβηση τη δική της στους Τουρκόφωνους του Λαζίκ, κατάφεραν να τη σώσουν. Το σπίτι μας όμως με όλα μας τα πράγματα, τα ζώα και τα μελίτσια, λεηλατήθηκε, κάηκε». Τελικά θα κατακρεουργηθεί ο πρώτος ξάδελφος του Κώστα, ο Λουκάς Γαβριηλίδης²². Οι υπόλοιποι θα πάρουν τα βουνά. Όμως στις 19 Νοεμβρίου 1946 οι παλιοί Παοτζήδες της περιοχής, στο νέο

¹⁹ Βλέπε κεφ. «Εγκατάσταση στα Κρούσσια και χτύπημα της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης-Ορεστιάδας», σε: Μεταλλίδης Ηλίας, *Με τον ΕΛΑΣ και το ΔΣΕ στην Κεντρική Μακεδονία (Θυμόμαστε, Διδασκόμαστε, Προχωράμε!)*, Α/συνέχεια, Αθήνα, 2010, σελ. 124 έως 127

²⁰ εφ. «Ριζοσπάστης», 19/11/1946, σελ. 3

²¹ ΓΑΒΡΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ, ό.π., σελ.15

²² ΓΑΒΡΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ, ό.π., σελ.107 & 149

τους ρόλο, θα ξαναεπανεέλθουν στο Καυκάσιο αυτό χωριό, στο χωριό του Κώστα Γαβριηλίδη, στην Κοκκινιά του Κιλκίς, θα σκοτώσουν μέσα σε μια νύχτα δεκατρείς κατοίκους²³ και θα κάψουν τα σπίτια του μικρού αυτού χωριού²⁴. Το βράδυ εκείνο ετοιμαζόταν γάμος στο σπίτι του Σωκράτη Γαβριηλίδη. Θα εξελίχθη σε «ματωμένο γάμο». Ανάμεσα στους νεκρούς και ο θείος της Νίτσας Γαβριηλίδου, ο Μήτας. *«Το θείο μου το Μήτα του έχουν ανοίξει την κοιλιά»*, γράφει η Γαβριηλίδου. *«Πέφτει καταγής και μαζί πέφτουν και τ' άντερα. «Μητέρα, αποθάνω», προφταίνει να πει κι η μητέρα ανήμπορη μαζεύει σαν τρελή τα σωθικά του. Η μητέρα, που «μητέρα» ήταν για όλο το σόι των Γαβριηλιδέων, είχε ζήσει από κοντά τέτοιες σφαγές στον Καύκασο, στα ταραγμένα εκείνα χρόνια μετά την οκτωβριανή επανάσταση, ποιος θα της τόλεγε όμως πως με τον ίδιο τρόπο θα έχανε και το ίδιο της το παιδί. Τότε τους κυνηγούσαν οι Τούρκοι, τώρα τους σκοτώνουν Έλληνες Τουρκόφωνοι. Κι από το ένα σπίτι στο άλλο, ο θρήνος αγκάλιασε όλο το χωριό: Γιάβριμ...,πούλιμ...»²⁵.*

Ο Γαβριηλίδης θα πάρει ένα γράμμα, από συγγενή του από την Κοκκινιά, που περιγράφει τα γεγονότα της 18^{ης} προς 19^η Νοεμβρίου. Το γράμμα θα δημοσιευτεί στις 30/11/1946 στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας «Ριζοσπάστης»:

«18 Νοεμβρίου 1946. Νύχτα Δευτέρας προς Τρίτη. Η ώρα θα ήταν μόλις 10 και μισή. Ύστερα από τον κάματο της ημέρας ρίξαμε το βασανισμένο μας κορμί στον ύπνο για να ξεκουραστούμε τη νύχτα και ν' αρχίσουμε το πρωί πάλι τη δουλειά μας. Πού να φανταστούμε πώς το πρωί πολλοί από μας δε θα ζούσαν.

²³ ΓΑΒΡΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ ,ό.π., σελ.40

²⁴ ΓΑΒΡΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ ,ό.π., σελ.137

²⁵ ΓΑΒΡΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ ,ό.π., σελ.136

Εάφνου ακούμε τα σκυλιά να γαυγίζουν ανήσυχα, πράγμα που μας έβαλε σε ανησυχία. Κάτι κακό προμηνύονταν. Και αληθινά. Ύστερα από λίγα λεπτά της ώρας ακούστηκαν πολυβολισμοί από τη βόρεια και τη δυτική πλευρά του χωριού. Το κακό αμέσως μαθεύτηκε σ' όλο το χωριό.

Οι κανίβαλοι του Λαζίκ, που είνε όλοι τους συνεργάτες των Γερμανών, κυκλώσανε το χωριό πολυβολώντας και καίοντας τα σπίτια.

Δύο απ' αυτούς χτυπούν την πόρτα του Γιάννη Ιωαννίδη. Τους ανοίγει. Χωρίς καμιά κουβέντα τον ξαπλώνουν στη γης και δίνουν φωτιά στο σπίτι του ένα δίπατο σπίτι, που τόφτιαξε με χίλια βάσανα.

Άλλοι βροντάν στην πόρτα του Άλκη Παυλίδη, που κείνη την ώρα συζητούσε με το Γιάννη Κιουρτσίδη που ήταν αρραβωνιαστικός τη κόρης του.

Βγαίνει έξω ο Γιάννης να δει τι θέλουν και χωρίς άλλη συζήτηση τον αφήνουν νεκρό πάνω στο κατώφλι της αγαπημένης του. Μπαίνουν μέσα στο σπίτι και πιάνουν τον Άλκη Παυλίδη μπροστά στη γυναίκα του, την αρραβωνιασμένη κόρη του και τα' άλλα παιδιά του. Τους παρακαλεί να μην τον σκοτώσουν μπροστά στην οικογένειά του. Αδύνατον. Οι κανίβαλοι, αφού τον έσφαξαν σαν αρνί μπροστά στα παιδιά του και τη γυναίκα του, σκότωσαν και το γυιό του με τον ίδιο τρόπο. Βγαίνοντας έδωσαν φωτιά στο σπίτι. Η γυναίκα έξαλλη σαν τρελλή με τα' άλλα της παιδιά έτρεχε μέσα στους δρόμους του χωριού.

Τα πτώματα των σκοτωμένων έγιναν παρανάλωμα της φωτιάς. Έτσι στο ίδιο σπίτι από χέρια δολοφόνων σκοτώθηκαν πατέρας, γυιός και γαμπρός.

Η ίδια και φρικτή εικόνα με δράστες άλλους δολοφόνους εκτυλίχτηκε σε άλλα σπίτια του χωριού. Στο σπίτι του Συμεών Συμεωνίδη σκοτώνουν το γυιό του Παναγιώτη Ιωαννίδη, 29 χρονών, που είχε παντρευτεί πέρυσι. Στης Ναζής

Κωνσταντινίδου σκοτώνουν το γιό της Λάζαρο Κωνσταντινίδη, 29 χρονών και το γαμπρό της 37 χρονών που είχε απ' άλλο χωριό και έτυχε κείνο το βράδυ να βρίσκεται εκεί. Στου Παύλου Ναθαναηλίδη σκοτώνουν το γιό του Κώστα Ναθαναηλίδη 21 χρονών. Στου Αβραάμ Ευσταθιάδη σκοτώνουν τον ίδιο 68 χρονών, που ήταν κρατούμενος και βγήκε την προηγούμενη μέρα. Στου Δημήτριου Γαβριηλίδη σκοτώνουν τον ίδιο, 37 χρονών. Ας σημειωθεί πως ήταν κουτσός και γενικά άνθρωπος που δεν ήταν σε θέση να κάνει κακό σε κανένα.

Στου Τριαντάφυλλου Μισαηλίδη σκότωσαν τον ίδιο, 46 χρονών. Ήταν ο πιο ήσυχος άνθρωπος του χωριού και ίσως και ολόκληρου του νομού.

Από τη μια μεριά σκοτώνουν και από την άλλη δίνουν φωτιά στα σπίτια. Έτσι το χωριό μας ζει τη νύχτα της 18 Νοεμβρίου τη νύχτα του Βαρθολομαίου.

Οι κανίβαλοι συναγωνίζονται ποιος θα κάνει τις μεγαλύτερες καταστροφές. Όλο το χωριό έχει παραδοθεί στις φλόγες. Τα ζώα μουγκρίζουν στους στάβλους και προσπαθούν να ξεφύγουν το κακό. Μαζί με τους συγχωριανούς μας που σφάχτηκαν κάηκαν και πολλά ζώα ζωντανά. Οι κακούργοι απειλούν ότι δεν θα αφήσουν ρουθούνι. Τα ίδια ακούσαμε στην κατοχή από τους ίδιους τους δολοφόνους, συνεργάτες των Γερμανών.

Όλοι αυτοί οι κοινοί εγκληματίες και προδότες του ελληνικού λαού γυρίζουν τώρα ελεύθεροι μέσα στους δρόμους του Κιλκίς.

Τα ίδια έφτιαναν και στη γερμανική κατοχή. Αφού σκότωναν, ατίμαζαν και καίανε στα χωριά αθώα γυναικόπαιδα, γυρνούσαν στο Κιλκίς και γλεντούσαν με τους Γερμανούς και Γερμανοέλληνες, όπως σήμερα γλεντούν με τους Εγγλέζους και Εγγλεζοέλληνες-
ΕΝΑΣ ΑΓΡΟΤΗΣ».

Ο τύπος της δεξιάς θα προσπαθήσει να διαστρεβλώσει τη σφαγή της Κοκκινιάς. Μάλιστα θα υποστηριχτεί ότι το χωριό καταστράφηκε *«μέσα σε μάχη στις 18 Νοεμβρίου 1946»*. Σε αυτή την παραπληροφόρηση θα παρασυρθεί και ο «Ριζοσπάστης». Σε φύλλο της 21^{ης}, στη σελίδα 3 ο «Ριζοσπάστης έγραφε: *«Στις 2 το βράδυ της 18 τρέχ. πολλοί αντάρτες μπήκαν στο χωριό Κοκκινιά του Κιλκίς και σκότωσαν 12 μοναρχικούς»*. Την επόμενη βέβαια θα διορθώσει: *«Συμμορίτες της δεξιάς μεταμφιεσμένοι μπήκαν στο χωριό Κοκκινιά και κάψανε πολλά σπίτια, σκότωσαν 11 δημοκρατικούς και τραυμάτισαν άλλους πολλούς. Στο Καβαλλάρι κάψανε 20 σπίτια, στις Συκιές 10 σπίτια και σκότωσαν ένα, στην Αντιγόνια έδρα σταθμού χωροφυλακής κάψανε 10 σπίτια, στο Γερακαριό κάψανε 15 αχυρώνες και σκότωσαν ένα γέρο»*²⁶. Δύο δε μέρες αργότερα θα στηλιτεύσει τη στάση των δεξιών εφημερίδων: *«[...]πριν τρεις μέρες [21/11/46] δημοσιεύτηκε σε μοναρχικές και «δημοκρατικές» εφημερίδες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης η είδηση ότι «συμμορίται» κλπ. μπήκαν στο χωριό Κοκκινιά του Κιλκίς και «κατέσφαξαν 12 πολίτας. Προχτές [22/11/46] αποκαλύφθηκε ότι τα θύματα ήταν δημοκρατικοί πολίτες και γυναικόπαιδα και δράστης ο μοναρχικός λήσταρχος Γερμανοέλληνας Λαζίκ με τη συμμορία του»*²⁷.

Μία μέρα μετά τα γεγονότα στην Κοκκινιά, οι ομάδες παρακρατικών θα βάλουν στόχο δύο άλλα προσφυγικά χωριά²⁸. Τη «μάννα της κομούνας» το Μεταλλικό και την

²⁶ εφ. «Ριζοσπάστης» 22/11/1946, σελ. 4

²⁷ εφ. «Ριζοσπάστης» 24/11/1946, σελ. 1

²⁸ Η Κοκκινιά, η Ξηρόβρυση, το Μεταλλικό αποτελούσαν στόχο και ως προσφυγικά χωριά, ανατολικοποντίων, κυρίως δε καυκασίων.

Ανατολικοπόντιοι και Καυκάσιοι κυριαρχούν και στους μεταβαρκιζιανούς αριστερούς σχηματισμούς. Στο νέο πενταμελές πολιτικό σχηματισμό του ΕΑΜ (25/4/1945) δίπλα στον Πρόεδρο του σχηματισμού, τον Πόντιο Παρτσαλίδη, και οι

Ξηρόβρυση²⁹. Πρώτη τους στάση η Ξηρόβρυση. Η Ξηρόβρυση απέχει 5 χιλιόμετρα από το Κιλκίς. Το χωριό αυτό επιλέχθηκε να πληρώσει με το αίμα των κατοίκων του την επιλογή πολλών από αυτούς να συμμετέχουν ενεργά στην Εθνική Αντίσταση μέσα από τις γραμμές του ΕΑΜ, του ΕΛΑΣ και της ΕΠΟΝ³⁰.

Καυκάσιοι Γιάννης Πασαλίδης, ως αρχηγός του Σοσιαλιστικού κόμματος, και Κώστας Γαβριηλίδης, για το ΑΚΕ. Στην Κοζάνη, αντίστοιχα γραμματέας σχηματισμού κομμάτων του ΕΑΜ ορίζεται ο επίσης Καυκάσιος Μιχάλης Σουμελίδης. Ήδη από το Μάιο το 1945 αίτημα εκκαθάρισης του «βουλγαρικού πληθυσμού» της περιφέρειας Φλώρινας θα συνδυαστεί με την παράλληλη εξάλειψη του «καρκινώματος» των Καυκασίων προσφύγων, οι φιλοεαμικές κοινότητες των οποίων «δεν εννοούν να εγκλιματισθούν εις το ελληνικόν πνεύμα». (Μαυρίδης-νομάρχης Φλώρινας, Φλώρινα, Μάιος 1945).

Οι Καυκάσιοι θα είναι δε και συνειδητοί «αποχίτες» των εκλογών του 1946.

Επίσης η πρώτη επίθεση ανταρτών εναντίον στρατού έγινε στις 5/7/1946 στην Ποντοκερασιά Κιλκίς με ενεργό συμμετοχή και των κατοίκων του χωριού, Ποντίων και Καυκάσιων. Θα ειπωθεί δε πως οι Καυκάσιοι «ήταν οι φανατικότεροι από τους αυτονομιστές» (Φ. Δραγούμης αρχές 1946) και πως «η κομμουνιστική προπαγάνδα αφέθη να οργιάση κυρίως μεταξύ των εαυαλώτων Κουτσοβλάχων και των Καυκασίων εποίκων και τινων σλαυοφώνων». (Σ. Μελάς-Β. Τσιμπιδάρος, Νοέμβριος 1946)

Επέκεινα δε θα συμμετάσχουν στο ΔΣΕ και συχνά θα είναι ενταγμένοι και στα θεωρούμενα Σλαβομακεδονικά Σώματα (18^η και 107^η Ταξιαρχία ΔΣΕ).

Οι «εκ Ρωσίας Καυκάσιοι» πρόσφυγες θα είναι οι «ελληνόφωνοι κακούργοι» για τους οποίους θα ζητηθεί και η εκτόπισή τους (ως μέρος πρότασης εκτοπισμού σλαβόφωνου πληθυσμού) (Φ. Δραγούμης 1948), τέλος δε κατά τη διάρκεια της δίκης της Θεσσαλονίκης (τέλη Φεβρουαρίου 1948) θα «αποκαλυφθεί» ότι: «εις τας συμμορίας, τας αρχάς, δηλ. τα πάντα, έχουν εις χείρας των καυκάσιοι και άλλοι εκ Ρωσίας και Καρς καταγόμενοι συμμορίται». («ΕΜΠΡΟΣ», Φεβ, 1928)

²⁹ ΓΑΒΡΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ, ό.π., σελ.139

³⁰ Τα χρόνια της μεταξικής δικτατορίας στην Ξηρόβρυση δρούσε παράνομα το ΚΚΕ, που το καθοδηγούσε ο Γιάννης Μπαγανάς μαζί με τον Μίλτο Στεφανίδη. Σύμφωνα με τον Ηλία Μεταλλίδη- γεννήθηκε 1925 στην Ξηρόβρυση- «με την πολιτική τους μπόρεσαν να πείσουν όλους τους χωριανούς να ακολουθήσουν το κομμουνιστικό κίνημα που ήταν και η σωστή κατεύθυνση». Μάλιστα στην περίοδο εκείνη θα οξυνθεί η τρομοκρατία στο χωριό για να εξοντωθούν οι παράνομοι κομμουνιστές και η οργάνωσή τους.

Στην κατοχή, όλο το χωριό θα αποφασίσει- σε συγκέντρωση του μέγιστου πληθυσμού- την ένταξή του στο ΕΑΜ. Γι αυτό και οι Παοτζήδες θα επισκεφτούν το χωριό την άνοιξη του 1943 και σύμφωνα με το Μεταλλίδη «διέταξαν να μαζευτούμε όλοι στο σχολείο, μπήκαν και άρχισαν τον ξυλοδαρμό μέχρι θανάτου». Θα

τραυματιστούν πολλοί και έναν –τον Βλαδίμηρο Μαχαιρίδη- *«τον κτύπησαν τόσο πολύ που έμεινε στον τόπο»*. Μάλιστα η ΠΑΟ θα εγκαταστήσει μετά την επιδρομή της στην Ξηρόβρυση, διμοιρία οπλιτών από τα γύρω χωριά , ώστε να αποκόψει τη βοήθεια των ανταρτών του ΕΛΑΣ από την εαμική Ξηρόβρυση. Μάλιστα η διμοιρία θα αυτοχαρακτηρισθεί ως «Φρουραρχείο» και θα πάρουν τον έλεγχο στα χέρια τους. Το αντάρτικο στα Κρούσια είχε φουντώσει και ο Μεταλλίδης θυμάται πως *«κάθε φορά που οι Γερμανοί έρχονταν στο χωριό μας, οι ΠΑΟτζήδες οι Παπαδοπουλαίοι τους συνόδευαν, πρόδιδαν ποιος έχει ζώα για να τα επιτάξουν για αγγαρείες και ποιοι από το χωριό έχουν καλές αγελάδες ή μοσχαράκια να τα φορτώσουν στα χαμάλικα φορτηγά για κρέας»*. Παρόλη την τρομοκρατία οι κάτοικοι του χωριού *«δεν σταμάτησαν να βοηθούν την αντίσταση»*. Κάποια στιγμή θα στηθεί μπλόκο και θα εκτελεστεί ο «φρουραρχος» της Ξηρόβρυσης από μυστική ένοπλη ομάδα στην οποία συμμετείχε και κάτοικος της Ξηρόβρυσης. Έτσι νέο κύμα βίας θα διαχυθεί στην Ξηρόβρυση και αρκετοί κάτοικοι *«θα βγουν στο βουνό»* για να μην *«πέσουν ξανά στα χέρια των ταγματασφαλιτών»*.

Ο ΕΛΑΣ θα γιγαντωθεί στον ορεινό όγκο του Κιλκίς και το 13^ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ θα *«ξεκαθαρίσει όλη την περιοχή των Κρουσίων από το χωριό Ποντοκερασιά μέχρι το Τέρπυλλο και από το χωριό Βάθη μέχρι το Γερακαριό»*. Στις 14 Απριλίου 1944 το 13^ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ θα οργανώσει την τελική του επίθεση στο χωριό Ευκαρπία , και θα καταλάβει *«το αμυνόμενο αυτό προπύργιο των ΠΑΟτζήδων»*, οι οποίοι κακήν-κακώς θα φύγουν για να ταμπουρωθούν στην πόλη του Κιλκίς. Έτσι θα βρεθεί ελεύθερη κι η Ξηρόβρυση συνεχίζοντας τον αγώνα της ενίσχυσης του ΕΛΑΣ, αναδιοργανώνοντας τον εφεδρικό ΕΛΑΣ του χωριού, την ΕΠΟΝ και τα Αετόπουλα. Μάλιστα , σύμφωνα με το Μεταλλίδη *« όλοι σχεδόν οι νεολαίοι του χωριού τάχτηκαν ανεπιφύλακτα στον εφεδρικό στρατό»*. Οι ομάδες της ΠΑΟ , θα βγαίνουν πλέον από την «άμυνα» τους, για να κάνουν επιθέσεις κατά των τμημάτων του ΕΛΑΣ μόνο *«σε συνεργασία με τους Βούλγαρους και τους Γερμανούς»*, ήδη όμως ο ΕΛΑΣ ήταν κυρίαρχος στην ύπαιθρο χώρα του Κιλκίς.

Αρχές Νοεμβρίου 1944, καθώς εξελίσσονταν η μάχη του Κιλκίς , η μάχη των δυνάμεων του ΕΛΑΣ κατά των συνεργατών των Γερμανών, η ομάδα του Κώστα Παπαδόπουλου(ΕΕΣ) επιστράτευε άλογα από την περιοχή της Δοϊράνης *«για να προλάβει να εξοντώσει τους κομμουνιστές που χτυπάνε το στρατό της ΠΑΟ»*. Η στρατιωτική διοίκηση του ΕΛΑΣ θα στείλει μια διμοιρία από το Τάγμα Γαρέφη (ταγματάρχης του ΕΛΑΣ από το χωριό Τέρπυλλο Κιλκίς). Η τελική μάχη θα δοθεί στην Ξηρόβρυση, την οποία θα καταλάβει κατ' αρχάς-πριν κινηθεί παραπέρα- ο Παπαδόπουλος. Η επίθεση του ΕΛΑΣ θα είναι σφοδρή, και στο πεδίο της μάχης θα πέσουν πολλοί από τους άντρες του Παπαδόπουλου, ενώ ο ίδιος θα διαφύγει στα βουνά προς Μπέλλες και Πετράδες. Στις επιχειρήσεις κατά του Παπαδόπουλου, αλλά και στην ίδια τη μάχη του Κιλκίς συμμετείχαν και ελασίτες από την Ξηρόβρυση.

Το Μάιο του 1945, όταν θα φτάσουν στην Ξηρόβρυση αγγλικά στρατεύματα με θωρακισμένα , θα δεχτούν πλειάδα αυγών, ντομάτων και χαλικιών που θα ρίξουν

Έτσι, την Τετάρτη 20 Νοέμβρη του 1946, στις 8 το βράδυ, 70 κουκουλοφόροι εισβάλλουν στην Ξηρόβρυση και αρχίζουν να καίνε σπίτια, να σκοτώνουν ανθρώπους, να βιάζουν γυναίκες, να σφάζουν στην κυριολεξία όποιον κάτοικο έβρισκαν μπροστά τους. Η συμμορία των κουκουλοφόρων έδρασε ταχύτατα και γύρω στις 10 το βράδυ αποχώρησαν. Όταν ξημέρωσε, όσοι επέζησαν, μετέφεραν τους τραυματίες με κάρρα στο νοσοκομείο του Κιλκίς. Εκεί πολλοί από τους τραυματίες κατέληξαν. Όλη αυτή η επιχείρηση εξελίχθηκε υπό την ανοχή της χωροφυλακής του Κιλκίς, όπως καταγγέλλεται μέσα από μαρτυρίες³¹. Στην Ξηρόβρυση, το μετακατοχικό καθεστώς, έδειξε την αγριότητά του σκοτώνοντας 47 γυναικόπαιδα³². Η σφαγή στην Ξηρόβρυση ήταν από τα πιο αιματηρά περιστατικά εκτέλεσης αμάχων στη διάρκεια του Εμφυλίου, απασχόλησε επί μέρες τον Τύπο. Οι αρχές στην αρχή προσπάθησαν να αποδώσουν την ευθύνη για τη σφαγή στους

εναντίον τους επονίτες και αετόπουλα του χωριού. Η αστυνομία τότε, με τη βοήθεια παρακρατικών θα καταστρέψει τα γραφεία της ΕΠΟΝ του χωριού, που φιλοξενούνταν στο παλιό σχολείο.

Η λέσχη της ΕΠΟΝ θα ξαναδεχτεί σύντομα την επίθεση αστυνομίας και παρακρατικών, οι οποίοι περιδιαβαίνουν στα χωριά αναζητώντας όπλα, και δε θα λειτουργήσει ξανά. Το κυνήγι των αριστερών θα αρχίσει και στην περιοχή πολλά άτομα θα κινηθούν προς Μπούλκες. Ανάμεσά τους και αρκετοί από τη Ξηρόβρυση.

Η νομαρχιακή επιτροπή του ΚΚΕ και του ΕΑΜ θα καλέσει όλα τα παράνομα στελέχη σε μια παράνομη σύσκεψη που θα γίνει στο Μεταλλικό Κιλκίς. Θα πάρουν μέρος όλες οι τομεακές και περιφερειακές επιτροπές του ΚΚΕ, η Νομαρχιακή και η λαϊκή Αυτοάμυνα του Νομού Κιλκίς. Εκεί θα παρθεί παμψηφεί η απόφαση να «ξεσκουριαστούν» τα όπλα και «όλα τα στελέχη να οπλοφορούν». Η νεολαία της Ξηρόβρυσης θα χρειαστεί να κινηθεί προς Πετράδες, όπου είχαν αποκρυβεί όπλα. Θα τα μεταφέρει και θα τα αποκρύψει σε κρύπτες στο χωριό.

(ΜΕΤΑΛΛΙΔΗΣ ΗΛΙΑΣ, *ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΣΕ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ, ΔΙΔΑΣΚΟΜΑΣΤΕ, ΠΡΟΧΩΡΑΜΕ!)*, Α/ΣΥΝΕΧΕΙΑ, ΑΘΗΝΑ, 2010, σ. 20, 52, 54, 58, 86, 87)

³¹ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ, 19-11-2005, *Εκδήλωση τιμής και μνήμης*, Αθήνα, 2005

& ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ ,ό.π., σελ.139 έως 141

³² ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ, 13/10/2006

αντάρτες, αργότερα όμως επιβεβαιώθηκε ότι επρόκειτο περί ενέργειας παραστρατιωτικών³³.

Δε θα υπάρξει κανένα μέτρο για την περίθαλψη και ενίσχυση τραυματιών και αστέγων, ούτε για τη σύλληψη των δραστών. Αντιθέτως θα υπάρξει προσπάθεια από τον «αντιδραστικό τύπο» να σκεπαστεί το έγκλημα και να αποδοθεί η ομαδική αυτή σφαγή και η καταστροφή του χωριού σε «αριστερές συμμορίες» με το αιτιολογικό ότι οι κάτοικοι της Ξηρόβρυσης «αρνήθηκαν να υπακούσουν εις ατομικές προσκλήσεις όπως ανέλθουν εις τα όρη» ή «υπέγραψαν δηλώσεις ματανοίας!»³⁴

Σε τρίστηλο πρωτοσέλιδο άρθρο του στο «Ριζοσπάστη»(26/11/1946), ο διευθυντής της συντακτικής επιτροπής Κ. Καραγιώργης αναφέρει ως υπεύθυνη της σφαγής τη «μοναρχική συμμορία του Λαζίκ και του Μπουντουβάκη», και ηθικό αυτουργό την εφημερίδα «Εστία» η οποία παρότρυνε «να σφάξουν τα εαμοκομμουνιστικά γυναικόπαιδα σαν να ήταν ενήλικοι». Ο Καραγιώργης θύμιζε ότι η σφαγή της Ξηρόβρυσης έρχονταν έπειτα από τη σφαγή της Βαμβακούς, και έπειτα από την επίθεση κατά του πληθυσμού της Ποντοκερασιάς, στην περιοχή. Κλείνοντας το άρθρο του ο Καραγιώργης γράφει:

«Με τα γεγονότα της Ξηρόβρυσης καταλαβαίνει κανένας καλύτερα ποια στυγνή κατάσταση για τον πληθυσμό της Μακεδονίας πάει να σκεπάσει το πυκνό προπέτασμα καπνού, που πήγαν να ρίξουν με την πτωματολογία του Σκρα και με την

³³ Οι εφημερίδες «Μακεδονία» και «Ελληνικός Βορράς» γράφανε : «Κομμουνιστοσυμμορίται έσφαξαν 47 γυναικόπαιδα στην Ξηρόβρυση Κιλκίς». (ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ ,ό.π., σελ.141)

& Ο Ριζοσπάστης στις 24/11/1946, στη σελ. 1, αποκαλύπτει τη στάση των αστικών εφημερίδων: «[...]Χθες [23/11/46] όλες μαζί οι εφημερίδες (η «Καθημερινή» στη στήλη των ανακοινώσεων του υπουργείου Δημοσίας Τάξεως) ανήγγειλαν ότι «μοναρχοκομμουνισταί» κλπ μπήκαν στο χωριό Ξηρόβρυση του Κιλκίς και «κατέσφαξαν 42 εθνικόφρονες, ετραυμάτισαν 30 και επυρπόλησαν 45 οικίας»

³⁴ εφ. «Ριζοσπάστης» 27/11/1946, σελ. 1

«έξωθεν βοήθεια» στους αντάρτες- σα να την είχαν επιτέλους ανάγκη αυτή την έξωθεν βοήθεια οι αντάρτες ειδικά της Μακεδονίας ενώ δεν φαίνεται να την έχουν οι αντάρτες της Θεσσαλίας, της Ηπείρου, της Θράκης, της Ρούμελης, του Μωριά και της Κεφαλληνιάς.

Γι αυτή τη σκηνοθεσία των «έξωθι επεμβάσεων» και της πτωματολογίας έχουν εκστρατεύσει στη Μακεδονία ένα σωρό σαΐνια της φασιστικής δημοσιογραφίας, κατά προτίμηση υπερπατριώτες δοσίλογοι με πατέντα (Μελάς, Μαμάκης κλπ). Αυτοί χαλάνε τον κόσμο για τη «μάχη της Τζένας», που έχει τα νώτα της στη Γιουγκοσλαβία, για τα νοσοκομεία που έχουν στη μεθόριο οι Σέρβοι για τους αντάρτες, καθώς και για τις «τεράστιες συγκεντρώσεις στρατού» από το άλλο μέρος των βουλγαρικών συνόρων.

Και όμως ο ίδιος ο υπουργός των Στρατιωτικών όταν πήγε επί τόπου αναγκάστηκε να διαπιστώσει (βλέπε χθεσινό «Έθνος») ότι «είνε ανακριβέστατον ότι διεξάγονται σκληρόταται μάχαι εις την περιοχήν της Τζένας» και ότι «είνε ψευδέστατον ότι εις την βουλγαρικήν μεθόριον συγκεντρούται στρατός εκείθεν των ελληνικών συνόρων». Τα ίδια αναγκάστηκε να ομολογήσει (στο ίδιο «Έθνος») και ο στρατηγός Βεντήρης σχετικά με τις δήθεν μάχες απάνω στα γιουγκοσλαβικά σύνορα, όπου δήθεν οι Σέρβοι εφοδιάζουν και στηρίζουν τους αντάρτες κλπ κλπ. «Ουδεμία αξία λόγου στρατιωτική επιχείρησις έγινε κατά τας τελευταίας ημέρας» λέει υπεύθυνα ο στρατηγός Βεντήρης.

Άρα όλη η εκστρατεία που έγινε και γίνεται στη διαπασών έχει δύο σκοτεινούς και εξίσου αντεθνικούς σκοπούς:

1. Να καλλιεργείται συστηματικά ένα έξαλλο σωβινιστικό πνεύμα μίσους κατά των γειτονικών λαών μας και των Σοβιέτ, που, με τα μυαλά του ημιεμπολέμου Τσαλδάρη μπορεί να καταλήξει σε εθνική καταστροφή, γιατί «έτσι θέλει ο Μπέβιν» και

2. Να σκεπάζονται τα τρομακτικά μοναρχικά εγκλήματα σαν την ομαδική σφαγή της Ξηρόβρυσης.

Αλλά δεν πρόκειται να πιάσει ούτε ο ένας ούτε ο άλλος αντεθνικός σκοπός. Ο ελληνικός λαός καταγράφει όλα τα εγκλήματα που γίνονται εις βάρος του και όλους τους εγκληματίες. Τόσο τους αλήτες του Λαζίκ όσο και τους ηθικούς συνεργούς των στην πρωτεύουσα»³⁵.

Στις 27/11/1946 ο Ριζοσπάστης δημοσιεύει ανταπόκριση της 25^{ης} τρέχοντος από τη Θεσσαλονίκη, όπου αυτόπτες μάρτυρες της σφαγής, μεταβαίνοντας στη Θεσσαλονίκη αποκαλύπτουν «τους επιδρομείς Λαζίκ και Μπαντουβάκη», οι οποίοι συνοδευόμενοι από άλλους 60 -70 άνδρες-«όλοι ταγματасφραλίτες της κατοχής»-, που είχαν «μουντζουρωμένα τα πρόσωπά τους με φούμο για να μη γνωρισθούν», προέβησαν σε «όργιο σφαγής και αίματος», επισημαίνοντας μάλιστα την «αδυναμία» της αστυνομίας του Κιλκίς «να προλάβει να φθάσει στον αιματηρό αυτό Γολγοθά» αν και «το χωριό απέχει μόνο μισή ώρα με τα πόδια».

Ο «Ριζοσπάστης»³⁶, θα δώσει μάλιστα και λίστα θυμάτων που μέχρι τότε είχε εξακριβωθεί η ταυτότητά τους:

1. Σόνια Μαχαιρίδου [Σόνια Μαχαιρίδου, 60 χρονών]
2. Αναστασία Συγγερίδου [Αναστασία Συγγερίδου, 20 χρονών]
3. Ελένη Ξάνθου [Ελένη Ξάνθου, 25 χρονών]
4. Ι. Ξάνθου, πεθερά της προηγούμενης [Σουλτάνα Ξάνθου, 65 χρονών]
5. Κ. Χρυσοχοϊδης 60 χρονών [Κων/νος Χρυσοχοϊδης, 60 χρονών]
6. η γυναίκα του Ελένη [Ελένη Χρυσοχοϊδου, 50 χρονών]

³⁵ εφ. «Ριζοσπάστης» 26/11/1946, σελ. 1

³⁶ Εφ. «Ριζοσπάστης» 27/11/1946, σελ. 1 και 2

& εντός αγκύλης τα ονόματα των σφραγισθέντων όπως παρατίθενται από τον Ηλία Μεταλλίδη σε: ΜΕΤΑΛΛΙΔΗΣ ΗΛΙΑΣ, ό.π., σελ.253, 254. Ο Μεταλλίδης δεν αναφέρει τα ονόματα με α/α 29 «Θεόδωρος Ρωσσίδης 5 χρονών» και α/α 42 «Δήμητρα Αναστασίου 25 χρονών». Αναφέρει αντί των δύο αυτών ονομάτων τα ονόματα των «Αθανασίου Δημήτριος, 32 χρονών» και «Χρυσοχοϊδης Ισαάκν».

7. ο γιός του Γιάννης 18 χρονών μαθητής Γυμνασίου [Ιωάννης Χρυσοχοΐδης, 17 χρονών]
8. ο γιός του Παναγιώτης [Παναγιώτης Χρυσοχοΐδης, 15 χρονών]
9. η θυγατέρα του Σοφία 11 χρονών [Στέλλα Χρυσοχοΐδου, 12 χρονών]
10. Ξανθίππη Τσιπίδου 60 χρονών [Ξανθίππη Τσιπίδου, 40 χρονών]
11. Δόμνα Τσιπίδου νύφη της [Δόμνα Τσιπίδου, 30 χρονών]
12. Καλλιόπη Τσιπίδου 10 χρονών κόρη της προηγούμενης [Καλλιόπη Τσιπίδου, 12 χρονών]
13. Πελαγία Γρηγοριάδου 65 χρονών [Πελαγία Γρηγοριάδου, 85 χρονών]
14. Γεώργιος Ιορδανίδης [Γεώργιος Ιορδανίδης, 37 χρονών]
15. Πάυλος Σαββίδης 65 χρονών [Πάυλος Σαββίδης, 67 χρονών]
16. Ευθυμία Σαββίδου 64 χρονών [Ευθυμία Σαββίδου, 70 χρονών]
17. Σοφία Σαββίδου 13 χρονών μαθήτρια [Σοφία Σαββίδου, 16 χρονών]
18. Χαράλαμπος Βαμβακίδης 55 χρονών [Χαράλαμπος Βαμβακίδης, 60 χρονών]
19. Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος [Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος, 28 χρονών]
20. Ελένη Παπαδοπούλου σύζυγος [Ελένη Παπαδοπούλου, 22 χρονών]
21. Αναστάσιος Παπαδόπουλος 6 μηνών [Αθανάσιος Παπαδόπουλος, 3 χρονών]
22. Γεώργιος Μπαγανάς 70 χρονών [Γεώργιος Μπαγανάς, 70 χρονών]
23. Κυριακή Μπαγανά 65 χρονών σύζυγος [Κυριακή Μπαγανά, 65 χρονών]
24. Βαρβάρα Αβλαστημίδου 60 χρονών [Βαρβάρα Αβλαστημίδου, 60 χρονών]
25. Αλεξάνδρα Μεγλισανίδου 60 χρονών [Αλεξάνδρα Μελισσανίδου, 65 χρονών]
26. Γεώργιος Παπαγιαννίδης (κάτοικος Κιλκίς) [Γεώργιος Παπαϊωαννίδης, 40 χρονών]
27. Έλλη Παναγιωτίδου 18 χρονών [Ελένη Παναγιωτίδου, 18 χρονών]
28. Πηνελόπη Παναγιωτίδου 17 χρονών, αδελφές [Δέσποινα Παναγιωτίδου, 16 χρονών]
29. Θεόδωρος Ρωσσίδης 5 χρονών
30. Δέσποινα Θεοφανίδου 50 χρονών [Δέσποινα Θεοφανίδου, 55 χρονών]
31. Μιχ. Θεοφανίδης 16 χρονών μαθητής [Μιχαήλ Θεοφανίδης, 14 χρονών]
32. Ελένη Σαλαβανίδου 45 χρονών [Ελένη Σαλαβανίδου, 50 χρονών]
33. Αλέξανδρος Σαλαβανίδης 14 χρονών [Αλέξανδρος Σαλαβανίδης, 16 χρονών]
34. Κυριακή Μαυρίδου απ' το χωριό Κορυφή που διανυκτέρευσε εκεί μαθήτρια [Κυριακή Μαυρίδου, 8 χρονών]
35. Ευγενία Κυριάκου 32 χρονών μητέρα 5 τέκνων [Θεογνωσία Κυριάκου, 30 χρονών]
36. Ελισάβετ Χρυσοχοΐδου 45 χρονών μητέρα 4 τέκνων χήρα [Ελισάβετ Χρυσοχοΐδου, 40 χρονών]

37. *Ιωάννης Δερματόπουλος 75 χρονών [Ιωάννης Δερματόπουλος, 72 χρονών]*
38. *Ολυμπία Παπαδοπούλου 35 χρονών [Ολυμπία Παπαδοπούλου, 35 χρονών]*
39. *Άννα Ιωαννίδου μητέρα 5 παιδιών [Άννα Ιωαννίδου, 40 χρονών]*
40. *Ιωάννης Ιωαννίδης γυιός της 12 χρονών [Ιωάννης Ιωαννίδης, 16 χρονών]*
41. *Συμέλα Καρολίδου [Συμέλα Καρολίδου, 65 χρονών]*
42. *Δήμητρα Αναστασίου 25 χρονών*
43. *Γεώργιος Καρολίδης 24 χρονών [Γεώργιος Καρολίδης, 30 χρονών]*
44. *Ελπίδα Καρολίδου 22 χρονών [Ελπίδα Καρολίδου, 25 χρονών]*
45. *Βικτωρία Χριστίδου 18 χρονών [Βικτωρία Χριστίδου, 16 χρονών]*
46. *η μητέρα της [Δέσποινα Χριστίδου, 32 χρονών]*
47. *Δαμιανός Σαμαράς 30 χρονών [Δαμιανός Σαμαράς, 35 χρονών]*

Η Ξηρόβρυση θα καταστραφεί πλήρως και θα ερημωθεί. «Από τα 120 σπίτια της Ξηρόβρυσης, τους 100 αχυρώνες και τους 100 περίπου σταύλους έμειναν άθικτα 10 μόνο σπίτια και πολλοί λίγοι σταύλοι και αχυρώνες. Ο αριθμός των καμμένων επίσης ζώων (μεγάλων και μικρών) υπολογίζεται σε 1.000»³⁷.

Στις 26 Νοεμβρίου ο υπουργός Βορείου Ελλάδας κ. Ροδόπουλος όταν ρωτηθεί από δημοσιογράφους σχετικά με τα γεγονότα της Ξηρόβρυσης θα δηλώσει ότι διέταξε «να επανέλθη πάραυτα ο ανώτερος διοικητής χωροφυλακής διακόπτων τας επιχειρήσεις εναντίον των συμμοριών και ενεργήση αυτοπροσώπως ανακρίσεις δια τα γεγονότα της Ξηροβρύσης» και ότι «θα ελέγξη αυτοπροσώπως την ακρίβειαν του πορίσματος». Τέλος ο υπουργός δήλωσε πως αν αληθεύουν τα γραφόμενα³⁸ «υπό τινών εφημερίδων» θα προβεί «εις

³⁷ εφ. «Ριζοσπάστης», 24/11/1946, σελ. 5

³⁸ Οι δημοσιογραφικές πληροφορίες για τις οποίες μίλησε ο υπουργός ανέφεραν ότι «70 μοναρχικοί συμμορίται άνδρες των επί κατοχής ταγμάτων του Παπαδοπούλου εισήλθον εις την Ξηρόβρυσην υπό την αρχηγίαν των ληστάρχων Μπαντουβάκη και Λαζίκ και έσφαξαν τας Βικτ. Χρηστίδη ετών 18, Σοφ. Σαββίδου, Έλλην Παναγιωτίδου και Δέσποιναν Παναγιωτίδου, αφού τας εβίασαν, εξετέλεσαν δε την Ελ. Παπαδοπούλου μαζί με το διετές τέκνον της . Κατά τας αυτάς πληροφορίας αι

αυστηροτάτας κυρώσεις κατά παντός υπευθύνου»³⁹. Ακόμα και ο Α/ΓΕΣ αντιστράτηγος Βεντήρης διέταξε ανακρίσεις διότι «το πράγμα είναι τερατώδες»⁴⁰.

Σε ανακοίνωσή του το Γραφείο Περιοχής Μακεδονίας –Θράκης του ΚΚΕ τόνιζε πως πρόκειται για το «μεγαλύτερο έγκλημα που έγινε στη Μακεδονία και Θράκη» και συμπλήρωνε πως «οι ομαδικές σφαγές της Ξηρόβρυσης Κιλκίς αποτελούν μια ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ για το μακεδονοθρακικό λαό. Πρέπει να απαιτήσει σύσσωμος και να επιβάλει να σταματήσουν οι σφαγές, να περάσουν από τα δικαστήρια και να ΚΡΕΜΑΣΘΟΥΝ οι δολοφόνοι, να πραγματοποιήσει ΑΜΕΣΩΣ τη συμφιλίωση. Γιατί η καταστροφή είναι πια στα πόδια μας, θα μεταβάλει σε ερείπια τη Μακεδονία-Θράκη»⁴¹.

Στις 27/11/1946 αναφέρονται άλλοι 18 φόννοι δημοκρατικών πολιτών από τις «ορδές των Μπουντουβάκη και Λαζίκ», στα χωριά Δογάντζα και Ρογιά του Κιλκίς. Έτσι η Επιτροπή Μακεδονίας –Θράκης του ΕΑΜ θα στείλει τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στη Γενική Γραμματεία του συλλόγου «Για τη Δημοκρατία στην Ελλάδα» κ. Πύμ. Ο «Ριζοσπάστης»

μοναρχικοί συμμορίται αποτέφρωσαν 50 οικίας και εφόνευσαν ή έκαυσαν ζωντανούς [...]. Η χωροφυλακή του Κιλκίς κατέφθασεν εις τον τόπον της καταστροφής αφού πλέον οι επιδρομείς είχαν αποχωρήσει ανενόχλητοι, καίτοι η Ξηρόβρυση απέχει από το Κιλκίς μόνον περί τα 5 χιλιόμετρα».εφ. «Ριζοσπάστης» 27/11/1946, σελ. 4

³⁹ εφ. «Ελευθερία» 27/11/1946, σελ. 4

⁴⁰ Βόγλης Πολυμέρης, «Η βία του πολέμου: Ελλάδα, 1941-1949», Διεθνές Συνέδριο, Πανεπιστημίου Αιγαίου, (Μυτιλήνη, 8-11 Νοεμβρίου 2007), όπου παραθέτει ως πηγή: Γ' ΣΣ προς Χ Μεραρχία, Θεσσαλονίκη 2 Δεκεμβρίου 1947, ΓΕΣ/ΔΙΣ, Αρχεία Εμφυλίου Πολέμου, τ. 2, σ. 586.

& Σύμφωνα με το «Ριζοσπάστη» (σελ.5) της 24^{ης} Νοεμβρίου «Πρόκειται επί τόπου να πάει αντιπροσωπεία του Ερυθρού Σταυρού, της Ούνρα και των αρχών για την πλήρη και λεπτομερειακή διαπίστωση του στυγερού αυτού εγκλήματος κατά αθώων γυναικόπαιδων που κάηκαν ζωντανά!»

⁴¹ εφ. «Ριζοσπάστης» 27/11/1946, σελ. 2

αναφερόμενος στην Ξηρόβρυση τη χαρακτηρίζει ως ένα «από τα ειρηνικότερα και δημοκρατικότερα χωριά της Μακεδονίας». Μετά δε την επιδρομή της «φιλοκυβερνητικής συμμορίας του Λαζίκ», κατέληξε να αποτελεί το «νέο Δίστομο», καθώς «η σφαγή έγινε κατά το χιτλερικό υπόδειγμα των παρομοίων περιπτώσεων του Διστόμου, των Καλαβρύτων, του Κομμένου Άρτας και των Ανωγείων Κρήτης». Και εξηγεί:

«Οι συμμορίτες έζωσαν το χωριό απ' όλες τις πλευρές και αφού χωρίστηκαν σε μικρές ομάδες, άρχισαν το απαίσιο έργο τους. Όλες οι γυναίκες ατιμάσθηκαν κατά τρόπο κτηνώδη και μετά σφάχτηκαν από τους ίδιους τους βιαστές τους. Άντρες, γυναίκες, γέροι και παιδιά πέρασαν από το λεπίδι των κτηνανθρώπων.

Μετά το ομαδικό έγκλημα οι δολοφόνοι έφυγαν ήσυχα ήσυχα χωρίς φυσικά να ενοχληθούν από τις φιλικές προς αυτούς κυβερνητικές δυνάμεις»⁴².

Δημοκρατικοί παράγοντες του Κέντρου, θα επικοινωνήσουν με επιζήσαντες του δράματος της Ξηρόβρυσης και θα επιβεβαιώσουν τις ανταποκρίσεις και τα άρθρα του «Ριζοσπάστη». Μάλιστα από «έγκυρες πηγές του κέντρου» δόθηκε η πληροφορία ότι τα γεγονότα της Ξηρόβρυσης «αν και ξεχωρίζουν σε φρικαλεότητα από κάθε προηγούμενο εν τούτοις δεν είναι τα μόνα που συνέβησαν τον τελευταίο καιρό στη Μακεδονία. Μονάχα στο βορειοανατολικό τμήμα της περιφέρειας Κιλκίς, όπου έχουν αναλάβει την εξόντωση του πληθυσμού οι εγκληματικές ορδές του Λαζίκ, έχουν σχεδόν εκθεμελιωθεί δώδεκα συνοικισμοί (χωριουδάκια). Τριακόσια σπίτια αγροτών είναι τελείως ή εν μέρει αποτεφρωμένα. Ο αριθμός των σφαγμένων από τη συμμορία Λαζίκ γυναικοπαίδων υπερβαίνει κατά πολύ τα εκατό»⁴³.

⁴² εφ. «Ριζοσπάστης» 28/11/1946, σελ. 1

⁴³ εφ. «Ριζοσπάστης» 28/11/1946, σελ. 1

Τα ερείπια καπνίζουν ακόμη, «άταφα πτώματα μένουν εγκατελειμένα στους δρόμους και τα πάντα θυμίζουν τις φοβερές σφαγές των Γερμανών». Οι κάτοικοι φοβισμένοι εγκαταλείπουν τις εστίες τους και καταφεύγουν ομαδικά σε Κιλκίς ή Θεσσαλονίκη. Εκεί θα έρθουν σε επαφή με αντιπροσωπεία της ΚΕ του ΕΑΜ. Η κόρη του Κώτσα Γαβριηλίδη , Νίτσα γράφει: «Όλες οι χαροκαμένες μάνες , μαυροφόρες , πήραν τη στράτα με τα πόδια. Θα κατεβούνε να δούνε την αντιπροσωπεία. Ξέρουν πως ανάμεσά τους είναι και ο Γαβριηλίδης, ο Παρτσαλίδης, «παιδιά τ' εμέτερα». Θα πάνε να τους τα πούνε. Να τους διηγηθούν πως ήρθαν καιν τους σφάξανε, τους κάψανε οι Παοτζήδες» και συνεχίζει «Στα γραφεία οι σκάλες κοντεύουν να πέσουν από το πήγαιν' έλα του κόσμου στην αντιπροσωπεία του ΕΑΜ και στοίβα έχουν μαζευτεί τα υπομνήματα και οι καταγγελίες. Κάνουν τόπο να περάσουν οι μάνες της Ξηρόβρυσης, της Κοκκινιάς. Θέλουν να δουν και να φιλήσουν από κοντά τους «δικούς τους». Κι ακούς εκείνα τα ηχηρά φιλιά των Ποντίων , ματς-μουτς, «Ρίζαμ Κώστη», «Κώστη εγώ πα ας φιλώσεν» και ξανά ματς-μουτς. Κι αρχίζουν να διηγούνται η κάθε μία την περίπτωσή της.[...]»⁴⁴.

Ο πρωθυπουργός Τσαλδάρης απαντώντας σε διάβημα της επιτροπής του ΕΑΜ θα δηλώσει ότι «δεν έχει επίσημον γνώσιν των γεγονότων της Ξηρόβρυσης...». Στις 27 Νοεμβρίου, ο υπουργός Στρατιωτικών Δραγούμης, επιστρέφοντας στην Αθήνα , μετά το ταξίδι του στη Μακεδονία, θα επιβεβαιώσει τη σφαγή των κατοίκων. Θα εκφράσει δε τη γνώμη ότι «πιθανόν πρόκειται περί ...βεντέττας». «Αυτά», θα προσθέσει, «συμβαίνουν εκατέρωθεν»⁴⁵.

⁴⁴ ΓΑΒΡΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ, ό.π., σελ. 134,135

⁴⁵ εφ. «Ριζοσπάστης» 28/11/1946, σελ. 4

Οι μέρες περνάνε και κανείς υπεύθυνος δε θα συλληφθεί. Έτσι στις 29 Νοεμβρίου η Επιτροπή του ΕΑΜ Περιοχής Μακεδονίας-Θράκης και οι Αγροτικοί Φιλελεύθεροι θα απευθύνουν νέα ανοιχτή διαμαρτυρία για την σφαγή της Ξηρόβρυσης στην κυβέρνηση, στους πρεσβευτές των συμμαχικών κρατών, στο Γαλλικό Συμβούλιο Εθνικής Αντίστασης, στην κ. Ρούζβελτ και στον τύπο του εξωτερικού. Με τη διαμαρτυρία τους το ΕΑΜ καλούσε όλους όσους είναι ενάντιοι της φρίκης της φασιστικής βίας «να βοηθήσουν τον ελληνικό λαό για να απαλλαγεί από το φασιστικό βραχνά στον οποίο τον έριξε η αγγλική κατοχή». Γινόταν έκκληση σε όλη τη δημοκρατική ανθρωπότητα να βοηθήσει «στην αποκατάσταση δημοκρατικών ελευθεριών στην Ελλάδα»⁴⁶.

Στις 30 Νοεμβρίου θα ερωτηθεί ο υπουργός Δημόσιας Τάξης Καλιάνης για τα γεγονότα της περιοχής του Κιλκίς. Θα απαντήσει ότι δεν έχει ακόμη έκθεση για τα γεγονότα της Ξηρόβρυσης, προσθέτοντας ότι έστειλε επανειλημμένα τηλεγραφήματα στις εκεί αρχές, για να διερευνήσουν τι συνέβη, αλλά ακόμα δεν είχε πάρει απάντηση⁴⁷.

Ο Γενικός Διοικητής Κεντρικής Μακεδονίας Τζηρίδης, θα δηλώσει ότι η σφαγή στην Ξηρόβρυση έγινε από «εθνικόφρονες των πέριξ χωρίων», ότι απέβλεπε μονάχα στο κάψιμο του σπιτιού του Σαββίδη, ότι πυροβόλησαν «και οι κομμουνισταί του χωρίου» και ότι από τους 47 σκοτωμένους της Ξηρόβρυσης «οι 11 είνε εθνικόφρονες». Τέλος ο Τζηρίδης θα δηλώσει ότι δεν έγιναν ωμότητες. Οι θέσεις του Τζηρίδη θα αναγκάσουν την Νομαρχιακή Επιτροπή του ΕΑΜ Κιλκίς να

⁴⁶ εφ. «Ριζοσπάστης» 30/11/1946, σελ. 1

⁴⁷ εφ. «Ριζοσπάστης» 1/12/1946, σελ. 1

απαντήσει με ανοιχτό γράμμα της⁴⁸. Η Επιτροπή θα τονίσει πως όλες οι δολοφονίες και οι εμπρησμοί έγιναν στην πραγματικότητα από «μοναρχικές συμμορίες». Μάλιστα η Επιτροπή επισημαίνει πως «*πυρπολήθηκαν 50 σπίτια άλλων κατοίκων χωρίς να θιγεί το σπίτι του Σαββίδη*», πως «*κανένας χωρικός της Ξηρόβρυσης δεν πυροβόλησε, κανένας συμμορίτης σκοτωμένος δεν υπάρχει ή έστω τραυματισμένος*». Επίσης κανένας από τους 47 σκοτωμένους και 50 τραυματισμένους δεν είναι «*εθνικόφρων*», και τέλος πως «*όλα τα τραγικά θύματα είνε άντρες, γυναίκες, γέροι, παιδιά και σφάχτηκαν ή σκοτώθηκαν μέσα στα σπίτια τους, εκτός απ' όσους πρόλαβαν να κρυφτούν στις γύρω χαράδρες όπου διανυκτέρευσαν με την ψυχή στο στόμα*». Απαντώντας δε στο επιχείρημα του Τζηρίδη ότι δεν έγιναν ωμότητες, η Επιτροπή του ΕΑΜ, καταθέτει πως οι «*φρικώδεις ωμότητες*» ομολογούνται από τις σφαγές γέρων, παιδιών, όπως και ολόκληρων οικογενειών. «*Οι οικογένειες του Καρολίδη από 4 άτομα, του Χρυσοχοΐδη από 5, του Ρουσίδη από 6, η ατίμωση της 15χρονης κοπέλας Σοφίας Σαββίδη πριν τη σφάξουν, όπως και οι ατιμώσεις πριν σφαγούν της Βικτωρίας Χρηστίδου 18 χρονών, της Έλλης Παναγιωτίδου 19 χρονών, της Δέσποινας Παναγιωτίδου 17 χρονών, ομολογούν, βοούν στα*

---

⁴⁸ Τη στάση του ΓΔ Μακεδονίας θα στηλιτεύσει ιδιαίτερα και ο Κώστας Γαβριηλίδης σε γράμμα του προς τη ΝΕ του ΑΚΕ Κιλκίς στις 18-12-1946: «*[...] Χαρακτηριστική είναι η στάση του απερίγραπτου Γεν. Διοικητού Μακεδονίας. Μέσα στο ψεύδος προσπαθεί να πνίξει την αλήθεια. Πήγε στον τόπο του εγκλήματος. Η ένοχη όμως ψυχή του δεν συγκινήθηκε από το φασιστικό θέαμα των σφαγιασθέντων. Η μόνη σκέψη που τον απασχολούσε ήταν να καλύψει τους δολοφόνους και να ρίξει τις ευθύνες στις «αριστερές συμμορίες». Και με τις κυνικές και εμπρηστικές δηλώσεις του πως «δεν αποκλείεται, παρά τα ληφθέντα μέτρα, να επαναληφθούν παρόμοια γεγονότα», γίνεται ηθικός αυτουργός της σφαγής και αποκαλύπτει τις κυβερνητικές προθέσεις να επεκτείνει και να γενικεύσει τις σφαγές».*

Ολόκληρο το γράμμα του Κ.Γ. προς τη ΝΕ του ΑΚΕ Κιλκίς παρατίθεται σε: ΓΑΒΡΗΛΙΔΟΥ ΝΙΤΣΑ, ό.π., σελ. 143-146.

πέρατα του κόσμου το όργιο αίματος, βιασμού, καννιβαλισμού»⁴⁹.

Κανέννας υπεύθυνος για τη σφαγή της Ξηρόβρυσης δε θα συλληφθεί. Αντίθετα θα παραπεμφθεί στο πενταμελές Εφετείο ο υπεύθυνος του «Ριζοσπάστη» Καραγιώργης, με την κατηγορία ότι *«διέσπειρε εν γνώσει ψευδείς ειδήσεις»*, λόγω των δημοσιευμάτων του «Ριζοσπάστη» σχετικά *«με τα εγκλήματα των μοναρχικών»* στην Ξηρόβρυση. Μάρτυρας κατηγορίας εξετάσθηκε ο αντισυνταγματάρχης χωροφυλακής Μακρυνιώτης, που υπηρετούσε στο Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως και θα διαβαστεί και η ένορκη κατάθεση του Παπουτσάκη. Μάρτυρας υπεράσπισης ο Μιχάλης Κύρκος της ΚΕ του ΕΑΜ.

Ο Μακρυνιώτης στην κατάθεσή του θα τονίσει πως ο «Ριζοσπάστης» *«ανέγραψε την είδηση για την Ξηρόβρυση για να κλονίσει την εμπιστοσύνη του λαού προς τον στρατόν και εν γνώσει της ανταρσίας»*. Παραδέχτηκε βέβαια ότι έγινε η σφαγή της Ξηρόβρυσης αλλά, σύμφωνα με την αναφορά των οργάνων του, η εγκληματική αυτή ενέργεια έγινε από άγνωστη *«πολυπληθή συμμορία»*. Αρνήθηκε δε τη μετοχή των Λαζίκ και Μπουντουβάκη, και γενικά *«τη δράση των δεξιών συμμοριών»*. Θα δηλώσει άγνοια για τα γεγονότα της Κοκκινιάς, θα καταθέσει πως δε διάβασε τις δηλώσεις του Γενικού Διοικητή Βορείου Ελλάδας Ροδόπουλου για τα γεγονότα αυτά, όπως δημοσιεύτηκαν σε εφημερίδες του Κέντρου και της Δεξιάς. Ο Καραγιώργης θα τον ρωτήσει αν είχε γνώση αντίστοιχων

---

⁴⁹ εφ. «Ριζοσπάστης» 4/12/1946, σελ. 4

& αναλυτικές λεπτομέρειες της σφαγής των μελών των παραπάνω οικογενειών, βλ. : ΜΕΤΑΛΛΙΔΗΣ ΗΛΙΑΣ, ό.π., σελ. 249 έως 252.

δημοσιευμάτων σε «Βήμα», «Ελευθερία»⁵⁰, «Εμπρός» , μα ο μάρτυρας θα δηλώσει άγνοια.

Ο Μιχάλης Κύρκος θα καταθέσει ότι στη Θεσσαλονίκη όπου είχε πάει με την αντιπροσωπεία της κεντρικής Επιτροπής του ΕΑΜ, ήρθε σε επαφή με *«υπολείμματα οικογενειών της Ξηρόβρυσης»*, και διαπίστωσε ότι η σφαγή *«έγινε όχι μόνο από μοναρχικούς συμμορίτες , όπως αναγνώρισε κι ο Ροδόπουλος, αλλά κι από χωροφύλακες που συνεργάσθηκαν μαζί τους»*. Η δίκη τελικά θα αναβληθεί , μέχρι να βγει το ανακριτικό πόρισμα των δικαστικών αρχών της Θεσσαλονίκης σχετικά με τα γεγονότα της Ξηρόβρυσης⁵¹.

Νέα ανακαίνιση του θέματος θα γίνει στις 19 Μαρτίου 1947, όταν θα επισκεφτεί την Ξηρόβρυση το 2^ο Κλιμάκιο της Επιτροπής Ερεύνης του ΟΗΕ. Το Κλιμάκιο φτάνοντας στο μαρτυρικό χωριό θα αντικρύσει *«ένα θέαμα απερίγραπτης τραγικότητας»*. Παντού ερείπια , χαλάσματα , ερημιά καταστροφή. Θα βρουν περίπου 15 άτομα, οι περισσότερες γυναίκες, *«τρεις αγελάδες κι ένα πελεκάνο πάνω στο πιο ψηλό ερείπιο»*. Οι αντιπρόσωποι θα γυρίσουν όλο σχεδόν το χωριό. Θα δουν τα καμένα σπίτια, τους κατεστραμμένους αχυρώνες, τα χαλάσματα, τα ερείπια και *«τους δυστυχημένους κατοίκους του που κλαίγανε μπροστά στα χαλάσματα και σέρνανε σε κάθε βήμα τους τον τρόμο, τη φρίκη και την απέραντη συμφορά»*⁵².

Σε επίσημη συνεδρίαση του Κλιμακίου θα εξεταστούν μάρτυρες από το χωριό. Παρόλο που ο φόβος θα είναι διάχυτος στις καταθέσεις, παρόλο που όλοι οι μάρτυρες θα διστάσουν να μιλήσουν, θα δώσουν τελικά με τα *«λίγα απλά και φοβισμένα λόγια τους»* όλη την *«τραγική εικόνα της φοβερής συμφοράς»* ,

⁵⁰βλ. εφ. «Ελευθερία» 27/11/1946, σελ. 4

⁵¹ εφ. «Ριζοσπάστης» 4/2/1947, σελ. 4

⁵² εφ. «Ριζοσπάστης» 25/3/1947, σελ. 4

και θα δείξουν στους ξένους ότι «τρέμουν να μιλήσουν γιατί φοβούνται τη ζωή τους»⁵³.

Ο Γιουγκοσλάβος σύνδεσμος θα ζητήσει να εξεταστούν οι μάρτυρες Νικ. Παπαθεοδώρου, Ευλαμπία Παναγιωτίδου, Αλεξάνδρα Σαββίδου, Ιωάν. Μπαγανάς, Κυριακή Αποστολίδου, οι οποίοι, σύμφωνα με την εφημερίδα «Ελευθερία» ήταν μέλη του ΚΚΕ. Ειδικότερα για την «Ελευθερία» «οι κάτοικοι του ανωτέρω χωρίου είναι άπαντες κομμουνιστάι οι πλείστοι των οποίων μετέχοντες συμμοριών εν δράσει, υπέστησαν μερικήν καταστροφήν από εξαγριωθέντας εθνικόφρονας κατοίκους των γειτονικών χωρίων, λόγω των πολλών εγκλημάτων άτινα διέπραξαν οι συμμορίται και οι κομμουνιστάι». Από τους μάρτυρες ο Μπαγανάς θα καταθέσει ότι μόλις άκουσε τους πυροβολισμούς έφυγε και μόνο την επομένη είδε τις καταστροφές. Δεν είδε κανένα και «δεν δύναται να καταθέση βασίμως εις ποίαν ομάδα ανήκουν οι δράσται»⁵⁴.

Μία μάρτυς, η Ευλαμπία Παναγιωτίδου, θύμα κι αυτή της βίας των παρακρατικών στην Ξηρόβρυση, θα καταθέσει:

«Εκείνη τη φοβερή νύχτα ήμουν με τα ορφανά μου στο σπίτι μου, όταν σε μια στιγμή ακούστηκαν πυκνοί πυροβολισμοί. Δεν προλάβαμε να δούμε τι γίνεται και δύο οπλισμένοι που φορούσαν μάσκες στο πρόσωπο μπήκαν στο σπίτι. Μας πέταξαν έξω. Και τότε ήρθαν κι άλλοι που βάλανε φωτιά στο σπίτι μας και στον αχυρώνα. Μου σκότωσαν έπειτα τα δυό μου κορίτσια, μου τραυμάτισαν το γυιό μου, τραυμάτισαν και μένα. Το ίδιο έγινε σ' όλα τα σπίτια. Δύο ώρες οι κακούργοι σφάζανε και καίγανε».

Η Ελισάβετ Μελισανίδου θα κατηγορήσει τις αρχές που δεν τρέξανε αμέσως να σώσουν τους χωρικούς.

⁵³ εφ. «Ριζοσπάστης» 25/3/1947, σελ. 4

⁵⁴ εφ. «Ελευθερία» 20/3/1947, σελ.2

«Η φωτιά», είπε, «φαινόταν στο Κιλκίς, φαινόταν σ' όλα τα γύρω χωριά ως πολύ μακρυά κι έπρεπε η χωροφυλακή που είχε αυτοκίνητα νάρθει να μας γλυτώσει. Τους άφησαν και μας καίγανε και μας σκότωναν».

Όμως κανένας μάρτυρας δε θα τολμήσει να πει ποιοι είναι οι φυσικοί και ηθικοί των ομαδικών σφαγών. Όταν τους ρωτούσαν «ποιος έκανε τα φοβερά αυτά εγκλήματα;», «τι ακούσατε να λένε για τους δράστες;», «ποιοι είχαν λόγο να κάνουν τόσες σφαγές;», «ακούσατε τίποτε για τη συμμορία Μπαντουβάκη;», απαντούσαν σχεδόν στερεότυπα: «Ξαίρω κι εγώ ποιοι ήτανε; Πού να ξαίρω;».

Ο φόβος των μαρτύρων ήταν εμφανής και ο Γάλλος αντιπρόσωπος θα αναγκαστεί να δηλώσει: «Κύριοι, βλέπω ότι οι μάρτυρες φοβούνται να μιλήσουν. Να μας πουν ποιος έκανε τόσα εγκλήματα. Είναι τρομοκρατημένοι. Προτείνω να βγούμε στο χωριό και να ρωτούμε μόνοι μας όσους βρίσκουμε»⁵⁵.

Ο αντιπρόσωπος της Σοβιετικής Ένωσης συμφώνησε: «Οι μάρτυρες που εξετάζουμε δε μιλάνε. Είναι τρομοκρατημένοι. Ο αντιπρόσωπος της ελληνικής κυβέρνησης έφερε εδώ χωροφύλακες με αυτόματα για να επηρεάσουν τους χωρικούς»⁵⁶.

Ο Έλληνας αντιπρόσωπος θα διαμαρτυρηθεί λέγοντας ότι κανένας δεν πιέζονταν «καθόσον άλλωστε, ως επληροφορήθη η επιτροπή όλοι οι κάτοικοι ανήκουν εις την αριστεράν»⁵⁷.

Ο πρόεδρος Ντελβουά θα απευθυνθεί στην Παναγιωτίδου: «Βλέπω ότι φοβάσαι να πεις ποιοι έκαναν τις σφαγές». Η

⁵⁵ εφ. «Ριζοσπάστης» 25/3/1947, σελ. 4

⁵⁶ εφ. «Ριζοσπάστης» 25/3/1947, σελ. 4

& σύμφωνα με την εφ. «Ελευθερία» ο Ρώσος αντιπρόσωπος «λέγει, ότι οι μάρτυρες έχουν διάθεση να καταθέσουν, αλλά φοβούνται να ομιλήσουν». (εφ. «Ελευθερία» 20/3/1947, σελ.2)

⁵⁷ εφ. «Ελευθερία» 20/3/1947, σελ.2

Παναγιωτίδου του απαντά : *«Μα μήπως σεις δεν ξαίρετε ποιοι ήταν; Τι μας ρωτάτε;»*

Όλοι οι μάρτυρες που εξετάζονται – η Όλγα Αμανατίδου, η Παρθένα Βαμβακίδου, η Ευλαμπία Παναγιωτίδου, η Ελισάβετ Μελισανίδου- φοβούνται και δεν ονομάζουν τους αυτουργούς, λένε όμως καθαρά γιατί έγινε η σφαγή:

«Το χωριό μας», τόνισαν, «ήταν όλο δημοκρατικό. Κανένας δεν πήρε όπλα στην κατοχή από τους Γερμανούς. Δώσαμε 30 άντρες στον ΕΛΑΣ από τους 70 όλους-όλους. Κανένας δεν ψήφισε στις εκλογές του Μάρτη. Στο δημοψήφισμα ψηφίσαμε όλοι Δημοκρατία»⁵⁸.

Στο τέλος θα καταθέσει ο Ιωάννης Τζανταρμάς από το Κιλκίς , ο οποίος ερωτώμενος θα καταθέσει ότι *«την καταστροφή της Ξηρόβρυσης διέπραξαν οι κομμουνιστάι, ο ίδιος δε ήτο μέλος της συμμορίας αυτής και είχε μετάσχει εις πλείστας τρομοκρατικές πράξεις , σφαγάς και εμπρησμούς , υπήρξε δε σύνδεσμος μεταξύ των Ελλήνων ανταρτών και των Γιουγκοσλαύων»*. Όταν ρωτηθεί πώς είναι ελεύθερος θα καταθέσει ότι επωφελήθηκε από την 15νθήμερη παράταση της προθεσμίας και παρουσιάστηκε στη χωροφυλακή του Κιλκίς και αφέθηκε ελεύθερος *«κατόπιν εξετάσεως»*. Σε άλλη ερώτηση ποιος τον υπέδειξε να παρουσιασθεί στην επιτροπή, κατέθεσε ότι μόλις έμαθε την άφιξη της επιτροπής στο Κιλκίς , προσήλθε αυθορμητώς καθώς *«ήτο αυτόπτης μάρτυς και δράστης»⁵⁹*.

Το απόγευμα η αντιπροσωπεία του Κλιμακίου θα εγκαταλείψει τη Ξηρόβρυση και θα κινηθεί προς το Κιλκίς. Το ίδιο κι οι λιγοστοί πλέον κάτοικοι του χωριού. Θα κινήσουν προς το Κιλκίς, όπως έκαναν κάθε βράδυ, για να γυρίσουν στο ερειπωμένο νοικοκυριό τους την επομένη. Στο χωριό πλέον η ασφάλεια τους δεν ήταν δεδομένη....

⁵⁸ εφ. «Ριζοσπάστης» 25/3/1947, σελ. 4

⁵⁹ εφ. «Ελευθερία» 20/3/1947, σελ.2

